

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม กรณีศึกษา : สำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา หนังสือ ตำราทางวิชาการและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนได้แจกแบบสอบถามความคิดเห็นของเจ้าสำนักปฏิบัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์ เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ปฏิบัติธรรม รวมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติธรรมสังเกตการณ์เป็นเวลา ๑๐ วัน และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ๙ รูป/คน (Key Informant) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม การเข้าถึงข้อมูลและการเก็บข้อมูลเป็น ๒ แบบ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้การสัมภาษณ์แบบถึงตัว เป็นการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการก่อนถึงแนวความคิดในความสำคัญของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม จุดอ่อน จุดแข็ง สิ่งคุกคามและโอกาสตามหลัก SWOT Analysis ตามคำถามที่เตรียมไว้ว่ามีความคิดเห็นเป็นอย่างไร เป็นหัวข้อๆ เป็นประเด็นๆ ไป เป็นการสัมภาษณ์แบบใกล้ชิดแบบเป็นกันเอง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เพื่อนำมารวบรวมข้อมูล และใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตัวต่อตัวและผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ที่รวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๗๑ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการดำเนินงานการนำเสนอปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔.๓ กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์

๔.๔ การนำเสนอรูปแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม

๔.๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา วุฒิการศึกษาทางธรรม สถานภาพ อาชีพ และเหตุผลการเข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๗๑)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๓๐	๘.๑
หญิง	๓๔๑	๙๑.๙
อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๓	๖.๒
๒๐ – ๓๐ ปี	๘๗	๒๓.๕
๓๑ – ๔๐ ปี	๑๐๗	๒๘.๘
๔๑ – ๕๐ ปี	๗๑	๑๙.๑
๕๑ – ๖๐ ปี	๕๕	๑๔.๘
๖๑ ปีขึ้นไป	๒๘	๗.๕
ระดับการศึกษา		
-ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๖๐	๑๖.๒
-มัธยมศึกษา	๑๓๒	๓๕.๖
-อนุปริญญา	๓๙	๑๐.๕
-ปริญญาตรี	๑๒๕	๓๓.๗
-ปริญญาโท	๑๓	๓.๕
-ปริญญาเอก	๒	๐.๕
วุฒิการศึกษาทางธรรม		
-ไม่มีวุฒิทางธรรม	๓๑๔	๘๔.๖
-ธรรมศึกษาชั้นตรี	๓๐	๘.๑
-ธรรมศึกษาชั้นโท	๙	๒.๔
-ธรรมศึกษาชั้นเอก	๑๗	๔.๖
-อื่น ๆ	๑	๐.๓
สถานภาพ		
-โสด	๑๘๒	๔๙
-สมรส	๑๓๐	๓๕
-หม้าย	๓๗	๑๐
-หย่าร้าง/แยกกันอยู่	๒๒	๖

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
-ค้าขาย	๓๗	๑๐
-เกษตรกร	๔	๑.๐
-ธุรกิจส่วนตัว	๓๓	๙.๐
-รับจ้างทั่วไป	๒๖	๗.๐
-รับราชการ	๓๓	๙.๐
-พนักงานบริษัท	๑๐๘	๒๙
-ไม่ได้ประกอบอาชีพ	๕๖	๑๕
-อื่น ๆ	๗๔	๒๐
เหตุผลการเข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม		
-ชอบการปฏิบัติธรรม	๑๖๑	๔๓.๔
-รู้จักกับทางวัด	๙	๒.๔
-แก้บน	๖	๑.๗
-เพื่อน/ญาติชักชวน	๔๒	๑๑.๒
-สร้างบารมี	๙๒	๒๔.๘
-มาตามโครงการ	๔๗	๑๒.๖
-ว่างงาน	๓	๐.๗
-อื่น ๆ	๑๑	๓.๑

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า

เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๙ และเพศชาย ร้อยละ ๘.๑

อายุ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง ๒๐ – ๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕ และระหว่าง ๓๑ – ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘ และอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีจำนวนน้อยที่สุด เพียงร้อยละ ๖.๒

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๖ และสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวนน้อยที่สุด เพียงร้อยละ ๔.๐

วุฒิการศึกษาทางธรรม ส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางธรรม คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๖ และธรรมศึกษา ชั้นโท มีจำนวนน้อยที่สุด เพียงร้อยละ ๒.๔

สถานภาพ ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ ๔๙ และหย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีจำนวนน้อยที่สุด เพียงร้อยละ ๖

อาชีพ ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ ๒๙ และเกษตรกร มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๑.๐

เหตุผลการเข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ชอบการปฏิบัติธรรม คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๔ และว่างาน มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๐ เท่านั้น

๔.๒ ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม วัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านวิทยากร และด้านการบริหารจัดการ แสดงด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ ๔.๒ – ๔.๕

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

(n = ๓๗๑)

ประสิทธิผลการบริหารจัดการ สำนักปฏิบัติธรรม วัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑.	ด้านอาคารสถานที่	๔.๐๗	๐.๒๓	มาก
๒.	ด้านวิทยากร	๔.๒๖	๐.๑๕	มาก
๓.	ด้านการบริหารจัดการ	๔.๐๓	๐.๒๒	มาก
ภาพรวม		๔.๑๒	๐.๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๒ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน แล้วพบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการปฏิบัติธรรมของ วัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านอาคารสถานที่ ด้านวิทยากร และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๓

ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านอาคาร
สถานที่

ด้านอาคารสถานที่	$\bar{X}$	S.D.	การแปล
๑. มีความสะอาด ร่มรื่น	๔.๒๘	.๖๙๑	มาก
๒. เงียบสงบ ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก	๓.๘๓	.๘๑๑	มาก
๓. มีอาคาร หรือศาลาปฏิบัติธรรมที่สามารถให้ผู้ปฏิบัติ ธรรมนั่งฟังการบรรยายธรรม และฝึกปฏิบัติก็มีมาตรฐาน ได้อย่างเพียงพอ	๔.๑๒	.๗๒๗	มาก
๔. อาคาร หรือศาลาปฏิบัติธรรมมีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่ทำให้ผู้ปฏิบัติอึดอัด	๔.๑๓	.๗๕๕	มาก
๕. มีที่พักจำนวนเพียงพอ	๔.๐๑	.๘๓๗	มาก
๖. มีการแบ่งแยกประเภทที่พักตามเพศของผู้ใช้	๔.๕๓	.๖๒๕	มากที่สุด
๗. ห้องพักมีการป้องกันแมลงและสัตว์ที่จะมารบกวนหรือ ทำอันตรายได้อย่างดี	๓.๘๙	.๘๔๓	มาก
๘. มีการจัดสถานที่สำหรับการเดินจงกรม	๔.๑๕	.๗๒๕	มาก
๙. มีโรงฉัน โรงครัว อาหารอย่างเพียงพอ	๓.๘๕	.๘๔๕	มาก
๑๐. มีห้องน้ำ ห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอ	๓.๗๙	.๘๙๔	มาก
ภาพรวม	๔.๐๖	.๗๗๕	มาก

(n = ๓๗๑)

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านอาคารสถานที่นั้น โดยรวมมีประสิทธิภาพ
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๐๖) เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการสามารถเรียงลำดับประสิทธิภาพจากมาก
ไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ มีการแบ่งแยกประเภทที่พักตามเพศของผู้ใช้ ($\bar{X}$ = ๔.๕๓) รองลงมา คือ มี
ความสะอาด ร่มรื่น ($\bar{X}$ = ๔.๒๘) และมีการจัดสถานที่สำหรับการเดินจงกรม ($\bar{X}$ = ๔.๑๕)

ตารางที่ ๔.๔

ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านวิทยากร

ด้านวิทยากร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. มีวิทยากรจำนวนเพียงพอ	๓.๘๙	.๘๔๖	มาก
๒. มีวัตรปฏิบัติเป็นที่น่าเลื่อมใส	๔.๓๔	.๖๑๘	มาก
๓. ผ่านการอบรมหลักสูตรการเป็นพระวิปัสสนาจารย์	๔.๒๒	.๖๙๖	มาก
๔. มีความรู้ความสามารถในการสอนตามหลักสติ ปัฏฐานสูตรเป็นอย่างดี	๔.๓๒	.๖๗๐	มาก
๕. สามารถตอบข้อซักถามและสอบถามมโนภูมิฐานได้	๔.๒๓	.๗๕๕	มาก
๖. ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มาแล้ว	๔.๒๖	.๖๘๒	มาก
๗. มีความสามารถในการเทศนา และบรรยายธรรม	๔.๓๘	.๖๓๕	มาก
๘. เข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี	๔.๔๒	.๕๘๕	มาก
๙. สามารถบรรยายให้ผู้ฟังเข้าใจหลักพุทธธรรมและ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้	๔.๓๙	.๖๖๒	มาก
๑๐. พระภิกษุสามเณรหรือบุคลากรในสำนักมีความ ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ สามารถปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดี	๔.๒๔	.๗๐๒	มาก
ภาพรวม	๔.๒๗	.๖๘๕	มาก

(n = ๓๗๑)

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านวิทยากรนั้น โดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๒๗) เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการสามารถเรียงลำดับประสิทธิภาพจากมากไปหา
น้อย ๓ อันดับ ได้แก่ เข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ($\bar{X}$ = ๔.๔๒) รองลงมาคือ
สามารถบรรยายให้ผู้ฟังเข้าใจหลักพุทธธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้
($\bar{X}$ = ๔.๓๙) และมีความสามารถในการเทศนา และบรรยายธรรม ($\bar{X}$ = ๔.๓๘)

ตารางที่ ๔.๕

ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการบริหาร
จัดการ

ด้านการบริหารจัดการ	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
๑. เจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมมีความสนใจ และเห็นความสำคัญของการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามวิปัสสนาธุระอย่างแท้จริง	๔.๖๐	.๕๙๕	มากที่สุด
๒. มีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ที่ชัดเจน เป็นระบบ	๔.๐๙	.๗๐๑	มาก
๓. มีเจ้าหน้าที่เพียงพอในการทำหน้าที่ดูแลด้านที่พัก อาหาร น้ำดื่ม ห้องน้ำ ห้องสุขา และการอำนวยความสะดวกต่างๆ	๓.๙๔	.๙๒๕	มาก
๔. มีการดูแลรักษาความปลอดภัยทั้งภายในสำนักปฏิบัติธรรมและบริเวณโดยรอบ	๔.๐๓	.๗๔๙	มาก
๕. มีการดูแลด้านสุขอนามัยเป็นอย่างดี	๓.๘๔	.๘๓๓	มาก
๖. มีกฎข้อบังคับหรือระเบียบปฏิบัติของวัดหรือสำนัก ที่จัดพิมพ์ไว้เป็นเอกสารเผยแผ่หรือตีตประกาศไว้ ณ บริเวณที่เห็นชัดเจน	๓.๙๕	.๘๔๐	มาก
๗. มีการประสานงานกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการของวัดในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินงานในด้านต่างๆ	๓.๘๕	.๘๑๐	มาก
๘. มีการประชาสัมพันธ์การจัดโครงการปฏิบัติธรรมในรูปแบบต่างๆ	๓.๙๗	.๗๖๗	มาก
๙. ไม่ดำเนินการในลักษณะเชิงธุรกิจ	๔.๐๓	.๙๙๔	มาก
๑๐. มีการจัดเก็บข้อมูลสถิติของผู้เข้ารับการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้นได้โดยสะดวก	๓.๙๗	.๘๖๖	มาก
ภาพรวม	๔.๐๓	.๕๒๕	มาก

(n = ๓๗๑)

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการบริหารจัดการนั้น โดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการสามารถเรียงลำดับประสิทธิภาพจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ เจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมมีความสนใจ และเห็นความสำคัญของการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านวิปัสสนาธุระอย่างแท้จริง ($\bar{X} = ๔.๖๐$) รองลงมา คือ มีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ที่ชัดเจน เป็นระบบ ($\bar{X} = ๔.๐๙$) และ มีการดูแลรักษาความปลอดภัยทั้งภายในสำนักปฏิบัติธรรมและบริเวณโดยรอบ รวมทั้งไม่ดำเนินการในลักษณะเชิงธุรกิจ ($\bar{X} = ๔.๐๓$)

๔.๓ กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔.๓.๑บริบททั่วไปของการบริหารเพื่อนำเสนอรูปแบบกลยุทธ์ของสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัยได้ใช้หลักวิเคราะห์ (SWOT Analysis) เพื่อทำตาราง (SWOT Matrix) เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนในการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติ (Action Plan) ต่อไปได้ดังนี้คือ

จุดแข็ง (Strength)

- ๑.โบราณสถาน-โบราณวัตถุ
- ๒.ทำเลที่ตั้ง
- ๓.ภูมิประเทศ - แม่น้ำ
- ๔.การจราจร
- ๕.ห้องน้ำสะอาด
- ๖.ใกล้แหล่งชุมชน
- ๗.บุคคลากร+ระเบียบ
- ๘.กรรมฐาน
- ๙.ที่พัก - อาศัยได้
- ๑๐.บรรยากาศร่มรื่น
- ๑๑.ธรรมะสัปปายะ
- ๑๒.มีห้องสมุดคัมภีร์
- ๑๓.ศูนย์ปฏิบัติธรรมดีเด่นประจำจังหวัด
- ๑๔.ห้อง-กุฏิสำหรับปฏิบัติธรรม
- ๑๕.กุฏิสำหรับเข้าอบรมคอร์สวิปัสสนากรรมฐาน
- ๑๖.สื่อสารสนเทศ เทคโนโลยี สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ
- ๑๗.เงินทุน / งบประมาณสนับสนุน

- ๑๘.สวัสดิการภายในวัด
- ๑๙.มูลนิธิสุปฏิปันโนรองรับสนับสนุน
- ๒๐.ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส (พระครูเกษมธรรมทัต)

จุดอ่อน (Weakness)

- ๑.คนเข้ามาเยอะ ขาดบุคลากรช่วยงาน
- ๒.ไม่มีหลักการบริหารที่เป็นรูปแบบตายตัว
- ๓.ขาดพระภิกษุผู้ศรัทธา ผู้มีความรู้ความสามารถ
- ๔.บางครั้งเกิดความล่าช้าในการทำงาน
- ๕.สถานที่พักไม่พอเพียง
- ๖.มีการก่อสร้าง
- ๗.มีสัตว์รบกวนบ้าง เช่น สุนัข นกพิราบ
- ๘.เผยแพร่เชิงรับมากกว่าเชิงรุก
- ๙.ความภักดีต่อวัดในพระณียังมีน้อย

ภัยคุกคาม (Threat)

- ๑.ภาครัฐยังไม่สนับสนุนอย่างเต็มที่
- ๒.เศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย
- ๓.สังคมยังมองพระในแง่ลบง่าย
- ๔.เสี่ยงต่อการเสื่อมเสียเพราะผู้ไม่หวังดี
- ๕.อาจมีผู้เข้ามาหวังผลประโยชน์จากชื่อเสียงวัด
- ๖.ข้อมูลยุคว่าสารเกิดง่ายตายเร็ว
- ๗.ชาวบ้านอาจได้รับข่าวสารที่บิดเบือนจากผู้ไม่ประสงค์ดีต่อศาสนา

โอกาส (Opportunity)

- ๑.เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ
- ๒.คนไทยให้ความเคารพ นับถือ เชื่อฟังพระ
- ๓.คนใฝ่หาการปฏิบัติธรรมมากขึ้น
- ๔.หน่วยงานภาครัฐและเอกชนส่งคนเข้าอบรมในโครงการต่างๆ
- ๕.คนมีปัญหาความทุกข์จึงหันหน้าเข้าวัดปฏิบัติธรรมแทน
- ๖.คนในปัจจุบันต้องการศึกษาวิปัสสนากรรมฐานมากขึ้น
- ๗.ชาวต่างประเทศสนใจการเจริญวิปัสสนากรรมฐานมากขึ้น
- ๘.เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้มีโอกาสเผยแพร่กระจายข่าวสารตามสื่อต่างๆเช่น DVD, Mp3 และทาง Social network ได้เร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นและประหยัดค่าใช้จ่าย
- ๙.เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้สามารถใช้สื่อ Online ในการเผยแพร่ทางไกลได้ เช่น Video Conference

๑๐. พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับจากองค์การระหว่างประเทศ เช่น UNESCO ด้านการส่งเสริมสันติภาพ

ตารางที่ ๔.๖

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านอาคารสถานที่

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑) ห้องน้ำ และที่พักมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม	๑) ห้องน้ำและที่พัก ควรมีเพิ่มเติมและแยกเป็นสัดส่วนระหว่างห้องอาบน้ำและห้องน้ำ
๒) เสียงดังเนื่องจากการก่อสร้างปรับปรุงสถานที่ จนบางครั้งรบกวนผู้ปฏิบัติธรรม เครื่องขยายเสียงในตึก ในศาลา ที่พัก ไม่ค่อยได้ยินชัดเจน	๒) ควรปรับปรุง ให้จบเป็นโครงการๆไป และกำหนดเวลาก่อสร้างเพื่อไม่ให้เสียงดังรบกวนผู้ปฏิบัติธรรม และควรบอกคนงานไม่ใช่เสียงดัง
๓) มีปัญหาความสะอาดของ ที่เก็บขยะ ที่ล้างจาน โรงทาน ห้องน้ำ และอาคารที่พัก	๓) ควรปรับปรุงความสะอาดในสถานที่ต่างๆ ควรแยกขยะ และมีการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี
๔) ที่รับประทานอาหารไม่มีโต๊ะนั่งทำให้ผู้สูงอายุลำบากในการนั่งทานที่พื้น	๔) ควรมีโต๊ะนั่งทานหรือ สถานที่สำหรับผู้สูงอายุให้เพียงพอ
๕) ห้องนอนและห้องปฏิบัติธรรมบางครั้งคนมากทำให้อากาศไม่ถ่ายเท	๕) ห้องนอนควร ติดพัดลมระบายอากาศเพื่อให้อากาศถ่ายเทดีขึ้น
๖) ในช่วงเทศกาล มีผ้าห่ม หมอน เสื่อ กระติกน้ำร้อน เครื่องใช้ ไม่เพียงพอกับผู้ปฏิบัติธรรม	๖) ควรเพิ่มจำนวนสิ่งของที่เป็นในการพักอาศัย เพื่อสร้างความสบายใจแก่การปฏิบัติธรรม
๗) มีบุคคลภายนอกนำสัตว์เลี้ยงเช่น สุนัข แมว มาปล่อยที่วัด ทำให้ผู้มีสัตว์เลี้ยงมาก	๗) ควรนำสัตว์เลี้ยงเช่น สุนัข แมว ใส่กรงแยกประเภท และกั้นเขตเลี้ยงสัตว์
๘) สถานที่พัก ที่ภavana ยังมียุ่งและแมลงรบกวนเยอะในเวลาพักและภavana ถนนเข้าวัดทางไม่ค่อยดี ทางเดินระหว่างตัวอาคารไม่ค่อยมีต้นไม้ ร่มเงา การเข้าแถวตักอาหาร การแถวเข้าล้างจาน รอนาน	๘) ควรปลูกพืชสมุนไพร เช่นตะไคร้หอมเพื่อไล่ยุง ในสถานที่พัก ภavana ควรเพิ่มช่องตักอาหารและขยายเขตล้างจาน มีน้ำร้อนสำหรับล้างเพื่อฆ่าเชื้อทางเข้าควรมีไหล่ทางเดินและควรอนุรักษ์ความเป็นวัดป่าสมณะที่สะอาด สงบ และ เรียบง่ายไว้

๔.๓.๒ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการ สำนัก
ปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านวิทยาการ

ตารางที่ ๔.๗

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหาร
จัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ด้านวิทยาการ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑) ไม่มีคู่มืออบรมการสอนและสื่อสำหรับพระที่ ชัดเจนให้เป็นไปในทางเดียวกัน	๑) ควรทำคู่มืออบรมการสอนและสื่อสำหรับพระ เพื่อใช้ในการเผยแผ่ต่อไป
๒) บางช่วงพระอาจารย์บรรยาย เพียงท่านเดียว ควรมีวิทยากรบรรยายหลากหลายเพื่อความ น่าสนใจมากขึ้นและไม่่วง	๒) ควรมีการจัดหากิจกรรมอื่นเข้ามาเสริมเพื่อ สร้างความผ่อนคลายจากการปฏิบัติธรรม เช่น ควรใช้สื่อวีดิโอเสริมในการอบรม เป็นต้น
๓) พระอาจารย์ วิทยาการ น้อยเกินไป ไม่ค่อยมี การถามตอบปัญหาธรรมะ	๓) ควรจัดพระวิทยากรเข้ามาช่วยในการอบรม ปฏิบัติธรรมให้มากขึ้น และสอนธรรมะที่ ประยุกต์ใช้ในชีวิตปัจจุบันมากขึ้น
๔) ไม่มีวิทยากรช่วยสอนปฏิบัติธรรมโดยแยกผู้ ที่มาจากใหม่กับผู้ปฏิบัติเก่า	๔) ควร แยกหลักสูตรสอนสำหรับผู้ปฏิบัติใหม่ ก่อนจะมารวมกันเพื่อความเข้าใจในการปฏิบัติ

๔.๓.๓ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม
วัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารจัดการ

ตารางที่ ๔.๘

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหาร
จัดการ สำนักปฏิบัติธรรม วัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารจัดการ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑) ไม่รู้เรื่องและไม่ใส่ใจการบริหารงานวัด	๑) ควรให้ผู้บริหารมาดูแลปฏิบัติให้มากขึ้น พร้อม ทั้งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารให้เห็นได้ เป็นรูปธรรม
๒) ขาดการสื่อสารข้อมูลในแผนกต่างๆทำให้ขาด การประสานงานและเข้าใจผิดกันในแผนกต่างๆ	๒) ควรมีการอบรมการสื่อสารถึงกันภายในวัด และส่งเสริมเมตตาธรรม จัดทำองค์ความรู้เพิ่ม
๓) การประชาสัมพันธ์โครงการมีน้อยเกินไป จะรู้ ได้จากการบอกต่อจากผู้ที่เคยมาปฏิบัติธรรมเป็น ส่วนใหญ่	๓) ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการปฏิบัติธรรม ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้มากขึ้น
๔) กรรมการบางท่านใช้อำนาจไม่ถูกทาง ขาด เมตตาและการปฏิบัติธรรมอาจทำให้อาวุโศกเสียมเสีย	๔) ควรให้คณะสงฆ์ที่อยู่ประจำมีบทบาทและ ช่วยเหลือในการบริหารงานวัดมากขึ้น
๕) การอยู่ร่วมกันในการปฏิบัติธรรมของคน จำนวนมาก มักมีปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ทำให้เกิด ความไม่สบายใจ	๕) อยากให้มีการฝึกแก้ปัญหาหระหว่างสมาชิกใน กลุ่ม
๖) เจ้าหน้าที่และแม่ชีประจำหลายท่าน พูดจาไม่ สุภาพ มารยาทไม่ดี กริยาไม่เหมาะสม ก้าวร้าว ขาดเมตตาธรรม ขาดความสามัคคีปรองดองกัน ทำให้วัดเสียชื่อเสียงได้	๖) ควร ปรับเปลี่ยนตำแหน่งทุกๆปีเพื่อให้ไม่ หลงอำนาจและจัดการอบรมเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม
๗) คนงานและเจ้าหน้าที่ประจำไม่ช่วยกันดูแล และบำรุงรักษาของวัด ของสงฆ์ ทำให้ทรัพย์สิน เสียหาย สูญหายและขาดการซ่อมบำรุงทันได้การ จึงต้องซื้อของใหม่ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ ของวัด	๗) อบรมและปลูกฝังคุณธรรม ความรักความ ซื่อสัตย์ และความกตัญญูทศเวทต่อพระอาจารย์ ต่อวัด และต่อพระพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นว่าน้ำ ต้องพึ่งเรือเสือต้องพึ่งป่า วัดและพระศาสนาจึงจะ เจริญก้าวหน้าขึ้นไปได้
๘) ขาดการประมาณงบ การบริหารความเสี่ยงใน โครงการต่างๆทำให้งบประมาณบานปลาย	๘) ควรอบรมและกำหนดงบประมาณรวมทั้ง ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโครงการเพิ่มเติม

ผลจากการสัมภาษณ์ (Key Informant Interview)

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๙ ท่าน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตีความข้อมูล ต่อจากการเปรียบเทียบข้อมูล โดยมีการเลือกกลุ่มคำหลักๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์ มาตีความ เพื่อหาความหมายที่แฝงเร้นอยู่ ร่วมกับคำอื่นๆที่เป็นบริบทร่วมกันในคำตอบ นั้นๆ เพื่อสร้างข้อสรุปใหม่ และนำผลการวิเคราะห์นี้ไปสร้างเป็นข้อสรุปใหม่ในที่สุด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง ๙ ท่านมีดังนี้

๑. สมเด็จพระมหาธีรราชสังฆคณาจารย์ (ช่วง วรบุญโญ) เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๕
๒. สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสโม) เจ้าคณะใหญ่หนกลาง วัดพิชยญาติการาม วรวิหาร เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕
๓. พระธรรมสุธี (พีร์ สุชาโต) นายกสภามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , เจ้าอาวาสวัด มหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ราชวรมหาวิหาร ที่ปรึกษาเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕
๔. พระภาวนาโพธิคุณ (โพธิ์ ชันทสโร) เจ้าอาวาส วัดสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๕
๕. พระครูเกษมธรรมทัต (สุศักดิ์ เขมรังสี) เจ้าอาวาส วัดมเหยงคณ์ พระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๖
๖. พระครูภาวนาวราลังการ วิ.(สมศักดิ์ โสรโท) เจ้าอาวาส วัดภักทันตะอาสาฬหาราม ชลบุรี เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕
๗. ดร.อำนาจ บัวศิริ รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๖
๘. ผศ.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ผู้อำนวยการสถาบันปฏิบัติจิตตภาวนา กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕
๙. นายไพรัช เสือสิงห์ ผู้ อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด พระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๖

ผลจากการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการศึกษาจากเอกสารข้อมูลต่างๆ เข้าร่วม ปฏิบัติธรรม สังเกตการณ์เป็นเวลา ๑๐ วัน และจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลเป็นประการสำคัญ สามารถนำเสนอเป็นประเด็นๆ ตามรายด้านของการวิจัยดังต่อไปนี้

ด้านอาคาร สถานที่

กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ในด้านสถานที่ จากการศึกษาและสัมภาษณ์ ได้ค้นพบผลการศึกษาดังต่อไปนี้

สำนักปฏิบัติธรรมจำเป็นจะต้อง เตรียมพร้อม ในส่วนของอาคารสถานที่เพื่อรองรับผู้เข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรม ในด้านสถานที่ เราต้องคุยกันว่าชาวบ้านถื่นนั้นๆเขาต้องการอะไร แล้วพยายามปรับปรุง พัฒนาสถานที่ให้สอย สถานที่ปฏิบัติให้รองรับและเข้ากับเขาให้ได้ก่อน เขาจึงจะยอมรับว่าเป็นสถานที่เหมาะสมที่เขาจะมาปฏิบัติธรรมได้^๑ สถานที่ของสำนักปฏิบัติธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญให้คนเลือกเข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรม สถานที่ต้องเป็นสัปปายะ สะอาด เงียบสงบและเป็นระเบียบเรียบร้อย มีสถานที่เหมาะสม ในการปฏิบัติธรรม^๒ สถานที่ปฏิบัติธรรมที่จะดีนั้น สถานที่เป็นสิ่งสำคัญ คือต้องมีสถานที่สัปปายะ และเหมาะสมสำหรับการเข้ามาปฏิบัติธรรม^๓ เรื่องของสถานที่ แต่ละสถานที่ จุดเน้นไม่เหมือนกัน อย่างจุดเน้นของบางสำนักปฏิบัติ ก็ต้องการให้อยู่ปฏิบัติสัมผัสแบบติดดิน อย่างอยู่กลด ปักกลด อันนี้ก็ได้ เพราะคนที่เขามีศรัทธาอยู่แบบนั้น เขาก็รับได้ อย่างบางที่มีอาคารมีสถานที่ มีที่บังพร้อมมีห้อง มีมุ้งลวดมีห้องน้ำในตัวอำนวยความสะดวกมันก็เป็นความพร้อมในระดับหนึ่ง แต่สิ่งที่ตามมามันก็คือภาระเรื่องค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอะไรอีกเยอะ ซึ่งมันก็ต้องมีค่าใช้จ่ายแต่ถ้าอยู่แบบธรรมชาติค่าใช้จ่ายมันก็น้อย เป็นต้น อันนี้จะว่าไม่พร้อมก็ไม่ใช่ว่า เพราะว่ามันเป็นจุดมุ่งหมายของสถานที่ปฏิบัติธรรมตรงนั้น ท่านต้องการให้คนอยู่ป่า อยู่โคนไม้ หรือว่าใช้ชีวิตอยู่ปฏิบัติ ลดละความหรูหราฟุ่มเฟือยตรงนั้นมันก็คือว่าเป็นความพร้อม มันไม่ถือว่าเป็นจุดด้อยนะ มันเป็นจุดเด่นของแต่ละที่ ส่วนบางที่ก็อาจจะมิจุดขายตรงที่สถานที่ต่างๆ มีความพร้อมมีที่บังที่บังมะลงแมลงไม่ค่อยกวน อยู่ในห้องก็มีมุ้งลวด เผลอๆ ร้อนมาบางที่ก็มีแอร์ให้ เป็นต้น พัดลมก็ดี มันก็เป็นความสะดวก ถือว่าเป็นวิบากดีอย่างหนึ่ง อันนั้นก็ไม่ได้ถือว่าเป็นจุดด้อย มันแล้วแต่เพราะว่าถ้าเรามีหลากหลายให้เลือก บางคนอาจจะชอบติดดินอย่างที่ว่า บางคนอาจจะมีความพร้อมในระดับใกล้เคียงกับบ้านตัวเอง อาจจะลดละลงมาได้ขนาดนี้ อยู่สบายไม่เป็นปรีโชนในเรื่องพวกนี้ก็จะอาจจะเดินจะนั่งปฏิบัติธรรมได้ดีก็ได้ มันอาจจะเรียกว่าจริตของแต่ละคนมันอาจจะต่างกันไป บางคนถ้าเป็นแบบติดดินจริงๆก็ดี อย่างนี้ เป็นต้น หรือบางคน บางช่วงของชีวิตก็อยากจะแบบนั้นบ้าง บางช่วงก็อยากอยู่แบบนั้นบ้าง มันก็เป็นทางออก หรือเป็นทางเลือก คือเพียงแต่ว่าเราพัฒนา ถ้าถือว่าเป็นจุดเด่น เราก็พัฒนาให้มันพร้อมอยู่เสมอ (เรื่องสถานที่ก็แล้วแต่จะจัดสรร) ใช้แล้วแต่จะจัดสรรบรรลุลัพธ์ประสงค์ให้ชัดเจน แล้วก็ ไม่ต้องกลัวว่าญาติโยมจะไม่อยู่ปฏิบัติ เขาจะไม่มา ไม่ใช่ในบางที่ก็แค่ปักกลดอยู่หรือมีกระต๊อบหลังเล็กๆให้ ห้องน้ำก็อยู่ต่างหากต้องเดิน คนก็ไม่ค่อย แต่บางที่สถานที่ใหญ่โตโอ้อ่าหรูหรา ไม่มีคนก็มี หรือบางสถานที่พร้อมคนก็แน่นแออัดยัดเยียดก็มี มันก็อยู่ที่ว่าเราเน้นตรงไหนในส่วนของสำนักปฏิบัติ ก็ไม่ใช่ว่าโจมตีกันไปกันมา อันนี้คือทำให้แต่ละที่ด้อยลงไปด้วย คนที่เข้ามามองภาพในทางที่ไม่สร้างสรรค์เท่าไร (มองแต่จุดดี ว่ามีความพร้อมอยู่แล้ว) ตรงนี้มีความพร้อมคนก็เลือกเพราะวิบากคงทำบุญมาดีส่งเสริมกันไป ในส่วนที่ท่านอาจจะคุ้นเคยอยู่กับดินกับหญ้า สัมผัสตรงนั้น

^๑ สัมภาษณ์ พระธรรมสุธี (พีร์ สุชาติ) นายกสภามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^๒ สัมภาษณ์ สมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัย (ช่วง วรบุญญ) เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^๓ สัมภาษณ์ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสโม) เจ้าคณะใหญ่หนกลาง วัดพิชยญาติการาม , ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

มันได้อะไรมากขึ้น อะไรพวกนี้ มาส่งเสริมกัน ไม่ใช่ว่าเป็นการโจมตีจุดด้อย จุดเด่น ซึ่งกันและกัน คือสำนักปฏิบัติธรรมก็ต้องปฏิบัติธรรมจริงๆ เหมือนกับเกี๊ยวกุลกันได้โดยทางตรงก็เกี๊ยวกุล ทางอ้อมก็เกี๊ยวกุลในทางอ้อม แนะนำหรือให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับญาติโยม ที่สนใจ และอาจจะเลือกไปตรงนี้ ไปตรงนั้น วัดนั้น วัดนี้ เหมือนกับทุกคนเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า แนะนำให้ทุกคนเข้าสู่ธรรมะและมีสถานที่เหล่านี้รองรับกระจายอยู่ทุกที่ มันก็เป็นความโชคดีของชาวพุทธ ที่ทำให้รู้สึกได้ว่า เข้าที่ไหนก็มีที่พึ่งทางจิตใจ เหมือนกับงานสำนักปฏิบัติธรรมสามารถตอบสนองได้ทุกที่อยากจะเปลี่ยนจากภาคเหนือมาภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกหรืออยากจะทำอย่างไรก็รู้สึกอบอุ่นไปหมด คือทำให้เป็นเหมือนเครือข่ายเดียวกันหมดเลย^๔ สถานที่ที่เหมาะสมในการปฏิบัติธรรมในเรื่องความสะอาด รมรื่น ในที่นี้ไม่ใช่ให้มีอาคารเต็มไปหมดคือ ให้มีความร่มรื่นเป็นระบบระเบียบ ไม่ได้หมายความว่าให้มีอาคารสวยหรู เพราะอาคารสวยหรูหลายแห่ง ไปแล้วไม่ติด คือต้องสะอาด สงบ ระเบียบเรียบร้อย ไม่สกปรกกรกรุงรัง คือเขาไม่ได้ดูตรงนั้นเป็นหลัก เขาจะดูความสงบร่มเย็น ความเป็นที่พึ่งใช้ใหม่ การกินอยู่สะดวกสบาย การเข้าห้องน้ำก็พอสะดวกสบายบ้างนะ^๕

นอกจากนี้ สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับสำนักปฏิบัติธรรม สถานที่นี้ การสัปปายะต้องครบ ที่มันมีคุณค่าแล้วให้ใช้ประโยชน์ได้จริง คือต้องมีที่ปฏิบัติพอสมควร คือคำว่า **พอสมควร** คือ ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่แล้วแต่ ส มมุติว่าวัดไม่ใช่วัดใหญ่ที่จะรับได้ที่ละ ๒๐-๓๐ คน ก็โอเค แต่ว่าต้องมีที่ปฏิบัติธรรมพร้อม มีที่พักให้ มีสัปปายะเรื่องอาหาร มีคนดูแลอาหารให้ แล้วก็เรื่องความปลอดภัยนี้ก็เป็นอันดับหนึ่ง แล้วก็เรื่องห้องสุขา ห้องอาบน้ำให้สะดวกปลอดภัยมีติดขึ้นคือสัปปายะเรื่องสถานที่^๖ เรื่องของที่พัก ก็ต้องมีความสะดวกสบาย หรือที่เรียกว่ามีความสัปปายะ ห้องน้ำหรือบรรยากาศร่มรื่น ไม่ร้อนเกินไปมีต้นไม้บ้างเพื่อจะได้พักผ่อนสำหรับคนเดิน จงกลมได้พักผ่อน” สถานที่ปฏิบัติธรรมได้ดีควรจะเป็นสถานที่เงียบ สงบ เป็นธรรมชาติ มีป่าไม้ร่มรื่น เพราะเพียงเราเข้าไปในสถานที่นั้นๆ ใจก็น้อมเอาความสงบมาสู่จิตใจได้แล้ว เมื่อมีศรัทธาแล้ว จะอยู่อย่างไรก็เป็นรองๆลงไป หากไม่มีศรัทธาปฏิบัติ มีสถานที่ดูสวยหรูก็เท่านั้น ไม่เกิดประโยชน์ จึงควรมีสถานที่รองรับการปฏิบัติธรรมแบบนี้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติจิตตภาวนาให้ดียิ่งๆขึ้นไป^๗ สถานที่ที่มีความสัปปายะทำให้เอื้อต่อการปฏิบัติให้

^๔สัมภาษณ์ พระครูภาวนาวราลังการ วิ.(สมศักดิ์ โสรโท), เจ้าสำนักกรรมฐาน วัดภักทันทะอาสาธรรมชลบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^๕สัมภาษณ์ บรรจบ บรรณรุจิ , ผศ.ดร. ผู้อำนวยการ สถาบันปฏิบัติจิตตภาวนา กรุงเทพ มหานคร, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^๖สัมภาษณ์ อำนาจ บัวศิริ, ดร. รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร, ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^๗สัมภาษณ์ นายไพรัช เสือสิงห์ ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ มกราคม ๒๕๕๖.

^๘สัมภาษณ์ พระภาวนาโพธิคุณ (โพธิ์ ชันทสโร) , เจ้าอาวาส วัดสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๕.

เกิดผลปฏิเวธ ต้องร่มรื่น มีแมกไม้ มีธรรมชาติ มีความสงบ มีความสะอาด มีความสะอาดเพื่อรองรับธรรมะและการปฏิบัติธรรม^๙

สรุปได้ว่าในด้านของอาคาร สถานที่ที่เหมาะสมโดยภาพรวมข้อมูลต่างๆ ทุกท่านที่ได้ประมวลจากการสัมภาษณ์มีความเห็นที่ตรง และสอดคล้องกัน ในเรื่องสัปปายะ คือต้องมีความร่มรื่น สถานที่พัก อาหาร และห้องน้ำพอเพียง มีความสะอาดและมีความปลอดภัยในการอยู่ประพฤติปฏิบัติธรรม

ด้านวิทยากร

กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในด้านวิทยากร จากการศึกษาและสัมภาษณ์ได้ค้นพบผลการศึกษาดังต่อไปนี้

สำนักปฏิบัติธรรมจะเป็นที่นิยมและมีชื่อเสียงจำเป็นจะต้อง เตรียมพร้อมในเรื่องบุคลากร หรือพระอาจารย์ผู้สอน บุคคลผู้เป็นเจ้าของสำนักจะต้องมีภาวะผู้นำที่ดี และมีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับชุมชนได้ อย่าไปยกตนข่มท่าน ต้องเข้ากับชาวบ้านให้ได้ ต้องรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เข้ากับเขาให้ได้ก่อน ใครที่เป็นหัวหน้าต้องมีมนุษยสัมพันธ์กับชาวบ้าน ต้องไปหาเขา อย่ารอให้เขามาหาเรา หลวงพ่ออยู่อินเดียเป็นครูต้องไปเยี่ยมเยียนหาชาวบ้านบ่อยๆ เขาก็เข้ามาวัด เขาเจ็บป่วยก็ไปเยี่ยมเขา ต้องมีเมตตา เช่น ให้ทานบ้างจะทำให้เขารักและคอยช่วยเหลือเราคอยปกป้องเป็นกำแพงให้เรา^{๑๐} ผู้บรรยายหรือผู้สอนจำเป็นจะต้องศึกษา และมีความรู้อย่างถูกต้อง เพื่อจะได้แนะนำสั่งสอนศิษย์ได้ถูกต้อง การศึกษาปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร^{๑๑} การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นของพระภิกษุ นอกจากการศึกษาให้ดีแล้ว การได้ปฏิบัติจนมีผลแห่งการปฏิบัติ จะทำให้เราสามารถพัฒนาบุคลากรได้ เมื่อฝึกฝนอบรมดีแล้วก็สามารถจะเผยแผ่ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานได้มีประสิทธิภาพต่อไป^{๑๒} นอกจากนี้ความสำคัญของบุคลากรคือ ตัวบุคลากรเป็นกัลยาณมิตรด้วย ถ้าท่านปรับปรุงตัวเอง ให้มีศักยภาพ ในเรื่องของการประพฤติ ปฏิบัติ ทุกอย่างก็จะตามมาเพราะบางครั้ง เราพยายามจะจัดหาบุคลากรที่อื่นมาลง แต่บุคลากรที่มีคุณภาพ ท่านก็จะมีที่อยู่ของท่านที่เป็นที่ทางอยู่ เราเอามาลงได้เพียงครั้งคราว ฉะนั้น เราต้องมีเอง ต้องพยายาม ถ้าสำนักปฏิบัติธรรมพยายามที่จะพัฒนาศักยภาพบุคลากร หรือบุคลากรที่มีอยู่แล้ว พยายามต่อยอดด้วยการให้เข้าไปฝึกปฏิบัติทำให้จริงจัง จนเป็นที่ยอมรับแล้วนี้ แน่แน่นอนมันก็จะมีหลายสิ่งหลายอย่างตามมา ซึ่งสิ่งเหล่านั้น

^๙สัมภาษณ์ พระครูเกษมธรรมทัต (สุรศักดิ์ เขมรังสี) , เจ้าอาวาส วัดมเหยงคณ์ พระนครศรีอยุธยา , ๒๗ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๐}สัมภาษณ์ พระธรรมสุธี (พีร สุชาโต) นายกสมาคมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^{๑๑}สัมภาษณ์ สมเด็จพระ มหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญญ์) , เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^{๑๒}สัมภาษณ์ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสโม) , เจ้าคณะใหญ่หนกลาง วัดพิชยญาติการาม , ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

มันก็สำคัญในระดับที่เรียกว่ารองลงไป เพราะถ้าถือตามพุทธพจน์ว่า กัลยาณมิตรเป็นทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด มันก็จะเป็นที่รวมของความพร้อมต่างๆด้วย เหมือนครูบาอาจารย์ที่นั่นไปปักกลด ที่ไหน พอคนรู้มันมันก็ไปหมด มันก็พร้อมไปด้วยในตัว (ไปในป่า) มันก็จริงอย่างที่พระพุทธเจ้าตรัส เป็นสัจจะอยู่^{๑๓} เราจะ ปฏิเสธตัวบุคคลไม่ได้เลย ส่วนมากจะเป็นตัวอาจารย์เจ้าสำนักเอง และมี คำสอนที่เคลียร์ชัดเจน ต้องมีใจบริการ มีวิสัยทัศน์ชัด มีปณิธานที่มั่นคง เพราะงานพัฒนาใจคนมันไม่ เหมือน งานทั่วไป ถ้าทนได้ระยะยาว ผมยืนยันได้ว่าประสบความสำเร็จทุกรูป^{๑๔} ความสำคัญกับ บุคลากร คือข้อวัตรปฏิบัติของวิปัสสนาจารย์อันนี้เป็นอันดับหนึ่งเลย คนตอนนี้อยู่ ก็เยอะ เห็น หลวงพ่อก็เอาแล้วศรัทธาในหลวงพ่อ เดินมาเห็นเหมือนพระอัสสิ โอ..เห็นแค่นี้ก็เลื่อมใสแล้ว อันนี้เป็น จุด เพราะฉะนั้น ถ้าวิปัสสนาจารย์ พระในวัด อาจารย์ในวัดไม่สำรวจจริยวัตรที่งดงาม อันนี้คือทำลาย ศรัทธา บางนี้มีคนบอกว่าวัดนี้ดีดี แต่โอ้ยวันนั้นเห็นพระองค์นั้นทำจี้ๆ นี่คือข้อปฏิบัติจริยวัตรของพระ หมายรวมพระทั่วไปด้วยนะที่เป็นสัญลักษณ์ของวัดนั้น แล้วก็ข้อปฏิบัติของพระกรรมฐานถ้าท่าน เนียบใครๆ ก็ดีดมาก ถ้าพระวิปัสนาจารย์ สามารถประยุกต์บูรณาการเรื่องกรรมฐาน มาใช้กับการ ทำงานได้ทุกอย่างนั้น จะมีความสุขที่สุดเลย ทั้งชีวิตส่วนตัว ชีวิตทำงาน ชีวิตอะไรนี่ละนะ มันรุ่งไป หมด^{๑๕} ในประเด็นเดียวกัน พระวิทยากรหรือพระผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถ เพื่อที่ผู้ที่ได้ เข้าไปปฏิบัติธรรมแล้วเกิดความรู้ เกิดความประทับใจ ที่จะสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำได้ดี เขาก็ จะเป็นแรงจูงใจ ซึ่งสำหรับบางคนที่เข้าไปแรกๆ ก็เอาง่ายๆ ก่อนไม่ต้องเข้มมาก เพื่อที่จะให้เขาได้ ปรับตัวได้ แต่อาจจะต้องดูว่าคนเข้ามาครั้งที่เข้าไร เพราะถ้าครั้งแรกให้ทำงานๆ ครั้งต่อๆ ไปก็จะ เพิ่มขึ้น ตัวของพระสงฆ์เองที่จะมาให้คำชี้แนะในการปฏิบัติธรรม ต้องมีความรู้ ความสามารถ ความ เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง โดยเฉพาะ เยาวชนเราอาจจะใช้สื่อของเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วย เช่น คอมพิวเตอร์ที่จะช่วยคิดอะไรต่างๆ ซึ่งจะได้จากเหตุการณ์ปัจจุบันที่จะให้นำมาเป็นตัวอย่าง เพราะว่าถ้าเราพูดถึงเรื่องนิทานจะไม่เห็นจะต้องสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมาให้เห็น ให้ดูว่าอย่างนี้ แหละ เพราะฉะนั้นผู้สอน จึงเป็นส่วนสำคัญ^{๑๖} ครูผู้สอน หรือพระกรรมฐานจะต้องได้รับการอบรม ฝึกฝนปฏิบัติภาวนาเพื่อให้เข้าใจในแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องจากประสบการณ์ตรง จึงจะ สามารถอธิบาย ชี้แจง และแก้ไขปัญหาจากผู้ปฏิบัติได้^{๑๗} รวมถึง การศึกษา การประพฤติปฏิบัติ และ

^{๑๓} สัมภาษณ์พระครูภาวนาวราลังการ วิ.(สมศักดิ์ โสรโท), เจ้าสำนักกรรมฐาน วัดภักทันทะอาสาฬหาราม ชลบุรี, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^{๑๔} สัมภาษณ์ บรรจบ บรรณรุจิ , ผศ.ดร. ผู้อำนวยการ สถาบันปฏิบัติจิตตภาวนา กรุงเทพมหานคร , ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^{๑๕} สัมภาษณ์ บัวศิริ , ดร. รองผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรุงเทพฯ มหานคร , ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายไพรัช เสือสิงห์ , ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด พระนครศรีอยุธยา, ๑๔ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระภาวนาโพธิคุณ (โพธิ์ ชันทสโร) , เจ้าอาวาส วัดสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๕.

หมั่นฝึกฝนอบรมจะทำให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง สามารถแนะนำสั่งสอนผู้อื่นได้ซึ่งจะเป็นการพัฒนาบุคคลในการเผยแผ่พระศาสนาที่เหมาะสมได้ในที่สุด^{๑๘}

สรุปได้ว่าในด้านของวิทยากรผู้สอนเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมให้เจริญก้าวหน้า เป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความมีภาวะผู้นำ ที่เต็มไปด้วยเมตตาธรรม และข้อวัตรปฏิบัติ จริยวัตรที่งดงาม อีกทั้งมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอด สอนกรรมฐานให้ผู้ฟังเข้าใจและรับไปปฏิบัติได้ง่าย จะยิ่งทำให้เกิดศรัทธาในการประพฤติปฏิบัติธรรมได้มาก

ด้านการบริหารจัดการ

กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในด้านการบริหารจัดการจากการศึกษาและสัมภาษณ์ได้ค้นพบผลการศึกษาดังต่อไปนี้

สำนักปฏิบัติธรรมที่ตื่นอกจากจะเตรียมพร้อมในเรื่องของสถานที่ และวิทยากรแล้ว สิ่งจำเป็นที่จะต้องเตรียมพร้อมคือในส่วนของการบริหารจัดการ เพื่อความเป็นมาตรฐานและควมมีประสิทธิภาพในการจัดการและพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม ให้ความสำคัญและให้เป็นที่เคารพศรัทธาเข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรมของ เหล่าสาธุชนพุทธบริษัทได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป ในการจัดการควรส่งเสริม และปลูกฝังความรักความผูกพันกับวัด รักการปฏิบัติธรรมตั้งแต่วัยเด็ก และปลูกฝังความรักดี น้ำใจไมตรี และความเมตตาในหมู่คณะทำงาน^{๑๙} เราควรส่งเสริมให้เจ้าสำนักปฏิบัติธรรม รู้หลักในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้การบริหารสำนักปฏิบัติธรรมเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๐} นอกจากเจ้าสำนักจะต้องรู้เรื่อง การปฏิบัติการสอนกรรมฐานแล้ว ยังควรศึกษาหลักการบริหารงานคณะสงฆ์ และบริหารกิจการวัด เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม และเอื้ออำนวย ต่อผู้มาปฏิบัติด้วย^{๒๑} ในด้านเดียวกัน ตัวคณะที่ลงมาช่วยจัดการให้เกิดระบบที่ดี มีความพร้อม ไม่ใช่แบบให้เขาไปแบบไม่มีการแนะนำ คือให้ดูแลเขาด้วย นอกจากตัวอาจารย์ที่มีความรู้จริงแล้ว ยังต้องมีคณะทำงานที่เข้าใจงานนะครับ ตรงนี้สำคัญ เช่น งานบริหารนี้สำคัญ เพราะจะให้เจ้าสำนักหลงมาดูแลเองอย่างนี้คงไม่ใช่ และหนักเกินไป สำคัญคือผู้ร่วมงาน^{๒๒} ซึ่งงานกรรมฐานต้องควบคู่ไปการบริหาร บ้านเรา พระอาจารย์หลายๆ ท่านเก่งนะ แต่ไม่ได้เน้นการบริหาร ส่วนใหญ่พระ

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูเกษมธรรมทัต (สุรศักดิ์ เขมรังสี) เจ้าอาวาส วัดมเหยงคณ์ พระนครศรีอยุธยา , ๒๗ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระธรรมสุธี (พีร สุชาโต) นายกสภามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^{๒๐} สัมภาษณ์ สมเด็จพระธีรมงคลเจริญ (ช่วง วรบุญโญ) เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^{๒๑} สัมภาษณ์ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสโม) เจ้าคณะ ใหญ่หนกลาง วัดพิชยญาติการาม , ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูวรราชการ (สมศักดิ์ โสโร) เจ้าสำนักกรรมฐาน วัดภักทันทะอาสาาราม ชลบุรี , ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

ไม่เน้นการบริหาร คราวนี้บริหารไม่ได้ มันก็ไปจัดการไม่ได้ วัดใครวัดมัน แต่ก็ขอโทษเถอะพระอาจารย์ต่างๆ เราจะเห็นพระต่างๆ ทั้งหลาย พอท่านมรณภาพไปแล้ว งานก็จะทรง เช่นหลวงปู่แหวน งานบริหารไม่มี ก็ไปอยู่ที่ตัวท่าน ทุนก็หมดไป ฉะนั้นการบริหารสำคัญครับ บางทีการบริหารที่ดี อาจารย์สอนกรรมฐานไม่ต้องเก่งเลอเลิศนะ แต่ทีมบริหารช่วยให้ทำให้อำนาจขึ้นมาได้ ช่วยทำให้สถานที่ไม่สำคัญ ทำให้อำนาจขึ้นมาได้^{๒๓} เรื่องการจัดการภายใน งานธุรการ งานลงทะเบียน เรื่องการต้อนรับ เรื่องการให้คำแนะนำ เรื่องการจัดการทุกอย่างอย่างเช่นมีชาวต่างชาติมา คนแค่นั้นไม่เป็นไร เราต้องออกไปรับรองให้ไหม เพราะว่าตอนนี้ราชการหลายแห่งพบว่าอนุญาตให้ปฏิบัติธรรมได้แต่ต้องมีใบรับรอง พวกนี้เป็นเรื่องความพร้อม เรื่องการจัดเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ เพราะฉะนั้นถ้าเป็นลักษณะที่ผมทำพูดไว้ ๓-๔ ประเด็นนี้ แค่นี้ไม่ต้องมากมาย ถ้าอย่างนี้ได้ก็เป็นที่ยอมรับ คนไปก็สบายใจ ปลอดภัย อยากจะไป แล้วอีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือ มีการประชาสัมพันธ์ ใหม เพราะในการประชาสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของแผ่นพับ เป็นเรื่องออกอากาศ หรือบ้างแต่เป็นเรื่องของตารางเวลาให้การไปปฏิบัติตลอดปี มีกี่ครั้ง ทำทุกเดือน ใหม หรือทำได้ตลอดเวลา อันนี้ต้องมีบอก แล้วเขาจะประสานสะดวกได้อย่างไร ว่าผมจะเดินทางไปอาทิตย์ท่านมีที่ไหม ใหมครับ พอไหมครับ นำมาละคนไหนไหมครับ อันนี้ก็คือเรื่องของการประชาสัมพันธ์ ถ้าพบอย่างก็จะเป็นที่รู้จัก แล้วก็เป็นที่ประโยชน์ อันควรจะทำอย่างที่ว่า เป็นพระไม่ต้องขออนุญาต แค่ง้างให้ทราบเพราะมันเป็นหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ให้ทราบว่าเราได้ทำอะไร และถ้าเราต้องการจะการันตีในเรื่องของมหาเถรก็ทำให้มันชัดเจนให้มันมีแบบฟอร์มว่า และอย่างที่บอกต้องมีสปีปายะอะไรบ้าง รับคนได้เท่าไร แล้วยื่นเจ้าคณะตำบล อำเภอ จังหวัดทราบ ถ้าทราบก็ส่งมหาเถร มหาเถรก็จะการันตีให้ อันเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด มหะยมคณเป็นแล้วนี่อย่างนี้^{๒๔} ในด้านการบริหารจัดการเดียวกันนี้ บางเรื่องในวิธีการที่ทางสำนักปฏิบัติธรรมอาจจะใช้ ก็จะมีคำชี้แนะมาจากรองผู้ว่าราชการจังหวัดอย่างเช่นว่า ทำอย่างไรที่จะสามารถดึงเยาวชน หรือประชาชนในวัย ๓๐-๔๐ ปี ให้เข้าวัดมากขึ้น ๑. รูปแบบของการเข้าวัด จัดเก้าอี้ให้นั่งได้ใหม่จากที่นั่งกับพื้น เพราะว่าถ้านั่งกับพื้นไปนานๆจะเมื่อย เพราะว่าถ้าได้จัดเป็นเก้าอี้ให้เยาวชนได้นั่งเก้าอี้ แต่ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ก็จัดอาสนะให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจมากขึ้น และเพื่อเป็นการปรับสมดุลความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ให้ค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป ทั้งในการนั่งเก้าอี้และนั่งพื้น เพื่อที่จะสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งให้สำนักปฏิบัติธรรมลดหย่อน ให้กันและกัน และย้อนดูว่าในอดีตที่ผ่านมาเป็นอย่างไร และก็หันกลับไปดูว่าในสังคมปัจจุบันต้องการอะไร ส่วนของผู้ที่จะเข้าไปสำนักปฏิบัติธรรมก็ต้องถอยหลังมาดูว่าถ้าเราเข้าไปในสำนักปฏิบัติธรรมแล้ว สิ่งที่เราคาดหวัง และสิ่งที่ได้รับอาจจะไม่ตรงกัน แต่ก็ต้องพยายามปรับเข้าหากัน ต้องบอกว่าต้องทำอะไร และสำนักปฏิบัติธรรมก็ต้องดูว่าผู้

^{๒๓} สัมภาษณ์ บรรจบ บรรณรุจิ , ผศ.ดร. ผู้อำนวยการ สถาบันปฏิบัติจิตตภาวนา กรุงเทพมหานคร, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^{๒๔} สัมภาษณ์ อำนาจ บัวศิริ , ดร. รอง ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร, ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

ที่มาต้องการอะไร ไม่ใช่แค่แนวทางของสำนักปฏิบัติธรรมอย่างเดียว^{๒๕} เราควรมีการบริหารจัดการภายในวัด โดยยึดหลักธรรมคำสั่งสอน ระเบียบวินัย ตามหลักที่พระพุทธองค์ทรงกำหนดไว้เมื่อเรามีมาตรฐานเดียวกันก็เป็นการง่ายที่จะอยู่ร่วมกันด้วยความผาสุก ความเจริญในจิตใจเพราะพระธรรมวินัย เป็นเหมือนมัลลย์ที่ร้อยดวงใจ ของคนต่างชั้นวรรณะกันมาแต่อดีต^{๒๖} จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องอาศัยผู้นำที่มีอุดมการณ์ มีความตั้งใจจริงและเสียสละ มีหมู่คณะช่วยเหลือรวมทั้งผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยกัน โดยต้องอาศัยหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาคือมีพรหมวิหารสี่ เมตตาต่อกัน กรุณาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีมุทิตาไม้อิจฉาริษยา และมีความเป็นกลางไม่ลำเอียงและต้องประกอบไปด้วยสังคหวัตถุคือมีน้ำใจไมตรี ปิยวาจา อตถจริยา ช่วยเหลือเอื้ออำนวยกันและความไม่ถือตัวตนเป็นหลักคือสมานัตตา ความเป็นอยู่ร่วมกันจึงจะมีความสามัคคีปรองดองซึ่งจะทำกิจการงานใดใดก็จะสำเร็จไปได้ด้วยดี^{๒๗}

สรุปได้ว่า กลยุทธ์ในด้านของการบริหารจัดการ เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเตรียม ในการบริหารคน บริหารเงินและบริหารงานภายใต้หลักพระธรรมและพระวินัย มีระเบียบ ระบบ ความมีน้ำใจไมตรี และ ความรักสามัคคีสมานสามัคคี ให้งานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม

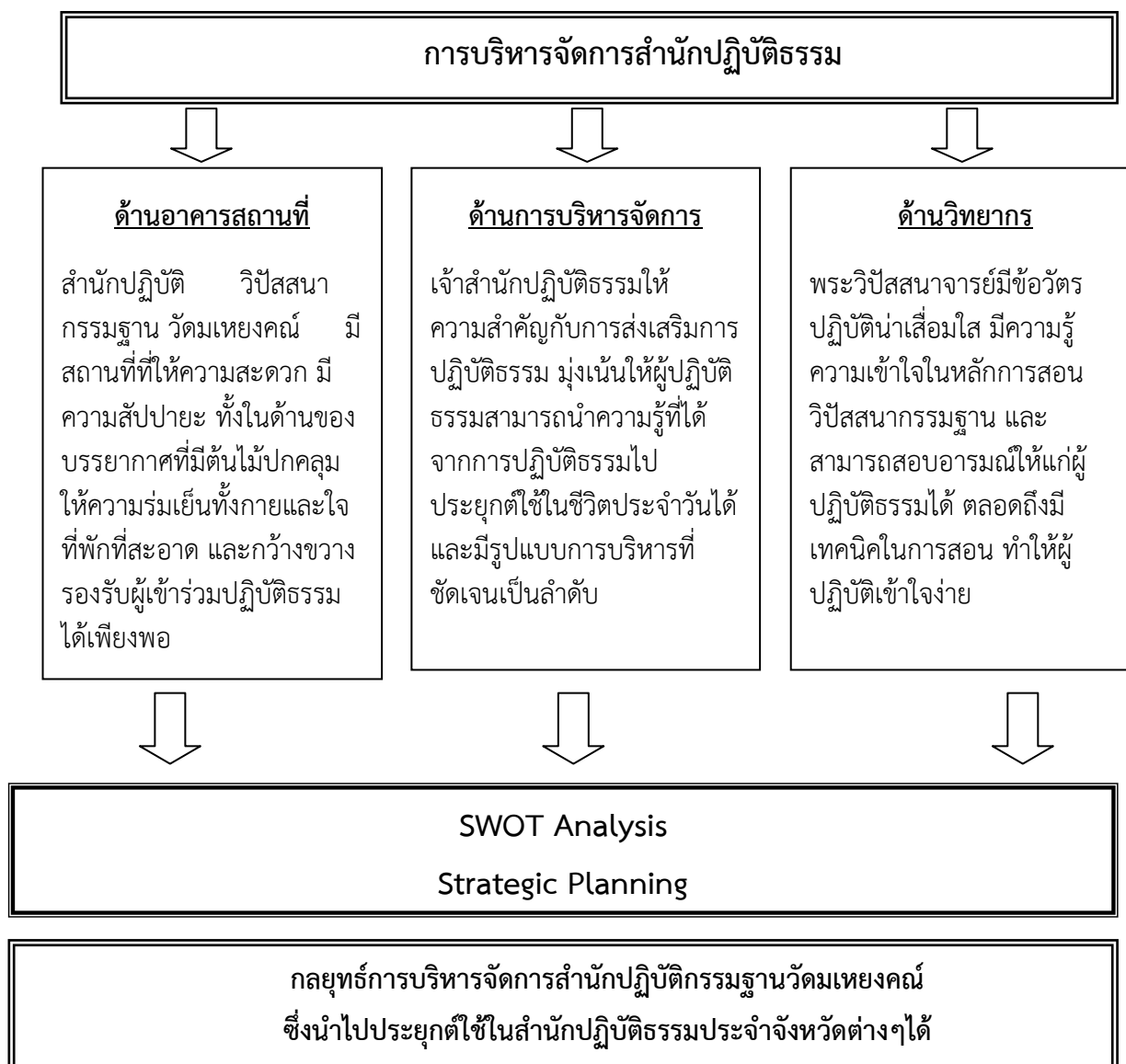
๔.๔ การนำเสนอรูปแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารจัดการ สำนักปฏิบัติธรรม กรณีศึกษาสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน วัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา หนังสือ ตำราทางวิชาการและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนได้แจกแบบสอบถามความคิดเห็นของเจ้าสำนักปฏิบัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์ เจ้าหน้าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ปฏิบัติธรรม รวมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติธรรม และสังเกตการณ์ ๑๐ วัน นอกจากนี้มีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ๙ รูป/คน (Key Informant) ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่ ดังแผนภาพที่ ๔.๑

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายไพรัช เสือสิงห์ ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระภิกษุโพธิคุณ (โพธิ์ ชันทสโร) เจ้าอาวาส วัดสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๕.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูเกษมธรรมทัต (สุรศักดิ์ เขมรังสี) เจ้าอาวาส วัดมเหยงคณ์ พระนครศรีอยุธยา , ๒๗ มกราคม ๒๕๕๖.

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๕ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ สรุปได้ว่าในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในอำเภอ
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น มีความโดดเด่นในเรื่อง

๑) **ด้านสถานที่** สำนักปฏิบัติธรรมในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา มีความพร้อมทางด้านอาคารสถานที่ ทั้งสถานที่ปฏิบัติธรรม สถานที่พักสำหรับ
ชาย-หญิง และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีความสะอาด ร่มรื่น และมีการจัดสถานที่สำหรับการเดิน
จงกรมปฏิบัติธรรม

๒) ด้านวิทยาการ พระวิปัสสนาจารย์ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการสอนวิปัสสนากรรมฐาน และสามารถสอบอารมณ์ให้แก่ผู้ปฏิบัติธรรมได้ ตลอดถึงมีเทคนิคในการสอน ทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจง่ายเข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถบรรยายให้ผู้ฟังเข้าใจหลักพุทธธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ มีความสามารถในการเทศนา และบรรยายธรรมได้เป็นอย่างดี มีข้อวัตรปฏิบัติที่น่าเลื่อมใส

๓) ด้านการบริหารจัดการ เจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมมีความสนใจ และเห็นความสำคัญของการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านวิปัสสนาธุระอย่างแท้จริง มีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ที่ชัดเจน เป็นระบบ และไม่ดำเนินการในเชิงธุรกิจ มีการบริหารจัดการทั้งด้านสถานที่ วิทยาการ และการเงินที่ชัดเจน และโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ทำให้สำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประสิทธิภาพมากในการบริหารจัดการ โดยสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอื่นๆ สามารถนำเอาการบริหารจัดการของสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปประยุกต์ใช้ได้

โดยรวม จากข้อมูลต่างๆของทุกท่านที่ได้ประมวล จากการสัมภาษณ์มีความ เห็นในด้านต่างๆ สอดคล้องกันในการนำเสนอกลยุทธ์มาใช้ ในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลดียิ่งขึ้นไป และเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนผู้วิจัยขอนำเสนอการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน-ภัยคุกคามและโอกาสตามหลัก SWOT ANALYSIS ในด้านต่างๆตามตารางที่ ๔.๙, ๔.๑๐, ๔.๑๑, ๔.๑๒ และ ๔.๑๓ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ การวิเคราะห์กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมตามหลักการ
SWOT Analysis ด้านอาคารสถานที่

	Helpful to achieving the objective	Harmful to achieving the objective
Internal origin (attributes of the organization)	Strengths ๑.มีการแบ่งแยกที่พัก ตามเพศของผู้ใช้ ๒.มีความสะอาด บรรยากาศร่มรื่นมีต้นไม้เยอะ ๓.มีการจัดสถานที่สำหรับการเดินจงกรม ๔.มีอาคารนั่งฟังธรรมะบรรยายเพียงพอ ๕.มีอาคาร ศาลาพักผ่อนถ่ายเทสะดวกไม่อึดอัด ๖.มีอาหารพร้อมเพียงพอ สะอาดถูกสุขอนามัย ๗.สถานที่เป็นระเบียบ เรียบร้อย ๘.สถานที่มีความสงบ ไม่มีเสียงดังรบกวน ๙.ที่พักมีการป้องกันสัตว์และแมลง ๑๐.มีห้องน้ำ ห้องสุขาสะอาดและเพียงพอในช่วงปกติ ๑๑.มีที่พักปฏิบัติกว้างขวาง โถง ไม่แออัด	Weaknesses ๑.ภาระเรื่องค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าใช้จ่ายในการจัดและสร้างสถานที่ให้มีความพร้อม ได้อย่างเพียงพอ ๒.มีความเก่าแก่ สกปรก รกรุงรัง ๓.อาคารที่พักที่อบร้อนอึดอัดอากาศไม่ถ่ายเท ๔.ที่พัก ห้องน้ำ ห้องสุขาไม่เพียงพอในช่วงเทศกาล ๕.สถานที่กลางแจ้งมีแมลงรบกวน ยุงเยอะ ๖.ไม่มีร่มเงาของต้นไม้ ทางเดินระหว่างอาคาร ๗.ถนนหนทางเดินภายนอกภายในขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นโคลน ๘.ขาดงบประมาณในการพัฒนาสถานที่
External origin (attributes of the environment)	Opportunities ๑.มีสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดมากขึ้นเพื่อรองรับพุทธศาสนิกชนเข้าไปปฏิบัติภาวนา ๒.มีการอบรมปฏิบัติธรรมระยะสั้นและระยะยาวเพื่อตอบสนองความปรารถนาของผู้เข้ามาปฏิบัติ ๓.สังคมยังให้ความสำคัญกับปฏิบัติธรรมยิ่งถูกสังคมต้องการมากขึ้นเหมือนผู้ป่วยโรงพยาบาล ๔.เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ การจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมจึงง่ายกว่าประเทศอื่นๆ ๕.สภาพเศรษฐกิจ ครอบครัวยุคใหม่มีความเครียดความทุกข์จึงหันหน้าเข้าหาวัดที่พึ่งทางใจ ๖.สามารถใช้สื่อในการเผยแพร่และข้อมูลออนไลน์ประชาสัมพันธ์ทางไกลได้และประหยัดค่าใช้จ่าย	Threats ๑.ภาครัฐยังไม่สนับสนุนเต็มที่ ๒.เศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย ๓.ผู้ไม่หวังดีเข้ามาหวังผลประโยชน์จากวัด ๔.ฆราวาสเปิดสำนักกรรมฐานแข่งกับพระ ๕.ข้อมูลถูกบิดเบือนสร้างความเสียหายกับภาพพจน์ของพระและศาสนาโดยสื่อเทคโนโลยี

ตารางที่ ๔.๑๐ การวิเคราะห์กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมตามหลักการ
SWOT Analysis ด้านบุคลากร

	Helpful to achieving the objective	Harmful to achieving the objective
Internal origin (attributes of the organization)	Strengths ๑.วิทยากรมีความเข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ๒.เจ้าสำนักมีความเป็นผู้นำ ๓.วิทยากรมีความสามารถในการเทศนาและบรรยายธรรม ๔.วิทยากรมีความสามารถในการเทศนาและบรรยายธรรม ๕.พระภิกษุมีข้อวัตรปฏิบัติ จริยวัตรตรงตามละบรรยายธรรม ๖.วิทยากรสามารถพูดให้คนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติธรรมได้	Weaknesses ๑.พระในวัดขาดความเมตตาเอื้ออาทรและการปรับตัวให้เข้ากับชาวบ้าน ๒.พระวิทยากรไม่เพียงพอขาดความสามารถในการบรรยายธรรม อบรมกรรมฐาน ๓.พระในวัดทำตัวไม่สำรวมไม่อยู่ในพระธรรมวินัย ขาดข้อวัตรปฏิบัติ และจริยวัตร ๔.พระไม่ปฏิบัติภาวนา และศึกษาหาความรู้ในทางธรรม ๕.พระไม่ส่งเสริมเด็ก เยาวชนในการปฏิบัติและรักวัด รักพระพุทธศาสนาตั้งแต่เยาว์ ๖.พระไม่ปรับการสอนให้เข้ากับวัย อาชีพ
External origin (attributes of the environment)	Opportunities ๑.สังคมไทยให้เกียรติพระผู้เป็นผู้นำ ๒.คนไทยส่วนมากให้ความเคารพนับถือเชื่อฟังพระแม้จะเป็นพระบวชใหม่ก็ตาม ๓.ชาวต่างชาติสนใจปฏิบัติธรรมมากขึ้น ๔.เทคโนโลยีทำให้สามารถใช้สื่อช่วยในการเผยแผ่ ๕.เทคโนโลยีช่วยให้การเผยแผ่กว้างไกลออกไปมากและใช้ต้นทุนน้อยในการแจ้งข่าวสาร ๖.เทคโนโลยีสามารถทำหนังสือคู่มือในการช่วยสอนเป็นสื่ออบรมพระใหม่ได้ ๗.คนไทยยังรักการให้ทานช่วยเหลือพระสงฆ์	Threats ๑.ชาวพุทธมักแก่งแย่งชิงดี ตำแหน่ง ทะเลาะ ประจานกันเอง เหมือนสาวไส้ให้กากิน ๒.สื่อมักเสนอแต่ข่าวในด้านลบของพระ ๓.คนส่วนใหญ่ยังมองว่าพระต้องแยกออกจากสังคมอยู่จึงจะเป็นพระที่ดีจริง ๔.กฎหมาย ยังจำกัดสิทธิเสรีพระ ในการออกเสียง ในขณะที่พระยังคงต้องอยู่ใต้กฎหมาย ๕.ฆราวาส/แม่ชีหันมาอบรมแทนพระ ๖.ยังมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกกันอยู่เยอะ ๗.ไม่ปลูกฝังการภาวนาให้ไปสู่ในบ้านได้

ตารางที่ ๔.๑๑ การวิเคราะห์กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมตามหลักการ
SWOT Analysis ด้านบริหารจัดการ

	Helpful to achieving the objective	Harmful to achieving the objective
Internal origin (attributes of the organization)	Strengths ๑.เจ้าสำนักสนใจเห็นความสำคัญของการศึกษาปฏิบัติธรรมและเผยแผ่ธรรมะอย่างแท้จริง ๒.มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจนเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ๓.มีการดูแลรักษาความปลอดภัยทั้งภายในภายนอก ๔.ไม่ดำเนินการในลักษณะเชิงธุรกิจ ๕.มีการจัดการปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่องตลอดปีและทำตารางอบรมไว้อย่างชัดเจน ๖.มีการประชาสัมพันธ์โครงการปฏิบัติธรรมในรูปแบบต่างๆ จัดบุคลากรไว้เพียงพอ ๗.มีการจัดการดูแลเรื่องสุขอนามัย	Weaknesses ๑.ผู้บริหารไม่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนไม่เห็นความสำคัญและไม่เข้าใจในหลักบริหาร ๒.ขาดการบริหารจัดการดูแลในสถานที่ให้เป็นสัปปายะ เช่น ที่พัก อาหาร ห้องน้ำ สุขอนามัย ความปลอดภัย ธุรการ การต้อนรับ ๓.ขาดการวิจัยและพัฒนาองค์กร เช่น งานบริหารบุคคล บริหารเงิน บริหารงาน เป็นต้น ๔.ขาดการบริหารความเสี่ยงของโครงการ ๕.ขาดการอบรมส่งเสริมและพัฒนาวิทยากร ๖.ไม่มีการติดตามผลเพื่อทราบปัญหาต่างๆในการนำมาพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลต่อไป
External origin (attributes of the environment)	Opportunities ๑.แหล่งความรู้ในการบริหารจัดการสามารถหาได้ง่าย สะดวก รวดเร็วและประหยัดมากขึ้นเพราะเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ๒.สามารถขอความร่วมมือในการอบรมจากหน่วยงานที่ชำนาญ และเป็นมืออาชีพ ๓.สามารถศึกษาดูงานจากสำนักปฏิบัติที่ดีที่ประสบผลสำเร็จเพื่อนำมาพัฒนาต่อไป ๔.เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายง่ายขึ้น และเห็นภาพชัดเจนขึ้น ๕.สังคมให้การยอมรับวัดที่มีการบริหารและจัดการเป็นระบบระเบียบเรียบร้อยดีงาม	Threats ๑.ขาดงบประมาณในการบริหาร ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์กร ๒.มีผู้แสวงหาผลประโยชน์จากสำนักฯหรือวัดที่มีชื่อเสียงมากกว่าจะช่วยพัฒนา ๓.ความไม่ซื่อสัตย์ จริตใจ ต่อพระศาสนาและต่อวัดของคนทั้งในและนอกองค์กร ๔.ความแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นในลาภ ยศ สรรเสริญ สุขของคนในสังคม ขาดเมตตาธรรม ๕.คนในสังคมขาดพรหมวิหารและสังคหวัตถุธรรม ยังความสามัคคีให้เกิดขึ้นไม่ได้ ๖.ภัยเบียดจากศาสนาอื่น

ตารางที่ ๔.๑๒ รูปแบบกลยุทธ์ตามการวิเคราะห์ภาพรวมของสำนักปฏิบัติธรรม
วัดมเหยงคณ์ ด้วยหลักการของ SWOT Analysis

Internal origin (attributes of the organization)	Strengths	Weaknesses
External origin (attributes of the environment)	Opportunities	Threats

SWOT Analysis

Strategic Planning

SO- Strategic

- ๑.ขยายงานเพิ่มโดยการประชาสัมพันธ์
- ๒.พัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ที่อยู่อาศัย ห้องน้ำ เป็นต้น
- ๓.ใช้สื่อเพื่อแนะนำวัด และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน
- ๔.แลกเปลี่ยนข้อมูลกับสถานปฏิบัติธรรมอื่นๆ

ST- Strategic

- ๑.สร้างภาพพจน์ของพระนำปฏิบัติมากขึ้น
- ๒.หาเจ้าภาพจากผู้มีกำลังทรัพย์ กำลังศรัทธาร่วมสนับสนุน
- ๓.ใช้การเผยแพร่ทาง E-book
- ๔.ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ สื่อต่างๆไปถึงชาวบ้านเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่น

WO- Strategic

- ๑.รับสมัครพุทธศาสนากร ผู้มีศรัทธา จิตอาสาช่วยงาน
- ๒.ใช้หลักการบริหารโดยอาศัยพุทธธรรม (Buddhist Management)
- ๓.สร้างธรรมทายาทจัดอบรมพระวิปัสสนาจารย์
- ๔.สร้างภาพพจน์และความภาคภูมิใจในวัด

WT- Strategic

- ๑.Benchmarking กับสำนักปฏิบัติธรรมอื่น
- ๒.รักษาศรัทธาอย่าให้ตกไป
- ๓.ระบอบสถานการณ์วัดให้พออยู่ได้

Action Plan

Strength	: เพิ่มจำนวนคนปฏิบัติธรรมให้มากขึ้น
Weakness	: ปรับปรุงระบบการวางแผนควบคุมและการติดตามงาน
Opportunity	: เปิดกลุ่มเป้าหมายใหม่ๆสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม
Threat	: ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการเชิงพุทธ

ตารางที่ ๔.๑๓ รูปแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม

ด้วยหลักการของ SWOT Analysis & Strategic Management

จุดแข็ง ← → จุดอ่อน	
โอกาส ↑ ↓ ภัยคุกคาม	รุก (Aggressive) SO-Strategic ๑.ขยายงานเพิ่มโดยการประชาสัมพันธ์ ๒.พัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ที่ภavana ที่อยู่อาศัย ห้องน้ำ เป็นต้น ๓.ใช้สื่อเพื่อแนะนำวัด และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ๔.แลกเปลี่ยนข้อมูลกับสถานปฏิบัติธรรมอื่นๆ
	พัฒนาองค์กร (Turnaround) WO- Strategic ๑.รับสมัครพุทธศาสนากรผู้มีศรัทธาจิตอาสาช่วยงาน ๒.ใช้หลักการบริหารโดยอาศัยพุทธธรรม (Buddhist Management) ๓.สร้างธรรมทายาทจัดอบรมพระวิปัสสนาจารย์ ๔.สร้างภาพพจน์และความรักดีในวัด
	ป้องกัน/แตกตัว (Defend/Diversify) ST- Strategic ๑.สร้างภาพพจน์ของพระนำปฏิบัติมากขึ้น ๒.หาเจ้าภาพจากผู้มีกำลังทรัพย์มีกำลังศรัทธา ๓.ใช้การเผยแพร่ทาง E-book ๔.ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์สื่อต่างๆไปถึงชาวบ้านเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่น
	ประคองตัว/ถอย (Retrenchment) WT- Strategic ๑.Benchmarking กับสำนักปฏิบัติธรรมอื่น ๒.รักษาศรัทธาอย่าให้ตกไป ๓.ประคองสถานการณ์วัดให้พออยู่ได้